

ZAMONAVIY FUQAROLIK HUQUQI MUAMMOLARI

Gadoev Begzod Ishqobilovich

Fuqarolik ishlari bo'yicha Uchtepa tumanlararo sudi sudyasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7198250>

Bozor iqtisodiyotiga asoslangan fuqarolik jamiyatini muvaffaqiyatli qurishning asosiy shartlaridan biri O'zbekistonda aniq belgilangan qonunchilik tizimining mavjudligidir. Hozirgi davr O'zbekiston huquqiy islohoti rivojlanishining prinsipial muhim davrini xarakterlaydi, uni hayotning zamonaviy sur'atlariga mos ravishda takomillashtirish zarur.

Fuqarolik huquqi muammolarini o'rganishni boshlashdan oldin, "fuqarolik huquqi" tushunchasini tushunish kerak.

Fuqarolik huquqi sohasi Qadimgi Rimda vujudga kelgan va tor yo'nalishga ega bo'lgan: u, asosan, faqat tovar munosabatlarini tartibga solgan, biroq aynan Rim huquqi zamonaviy fuqarolik huquqiga asos solgan va vujudga kelgan. Keyinchalik, o'rta asrlarda, feodal jamiyati sharoitida huquqni qo'llash tijorat odatlariga ham tarqaldi, ammo, bundan tashqari, rivojlanayotgan shaharlarning mahalliy huquqiy normalari qo'shildi. Keyinchalik fuqarolik huquqini tartibga solish sohasiga, masalan, sha'ni va ishchanlik obro'sini himoya qilish bilan bog'liq shaxsiy nomulkiy munosabatlar kiradi, bu esa pirovardida uni zamonaviy huquqqa yaqinlashtiradi, fuqarolik muomalasini tartibga soluvchi shaxslarga chunki ularni tartibga solish usullari juda o'xshash bo'lib chiqdi.

Qonun ustuvorligiga mos kelmaydigan zamonaviy dunyoni va kundalik hayotni tasavvur qilishning iloji yo'q. Xo'sh, bizning davrimizda bu atama nimani anglatadi va u o'zi haqida nima deydi?!

Fuqarolik huquqi - mulkni tartibga soluvchi huquqiy normalarni, shuningdek, turli tashkilotlar va fuqarolar o'rtasida, shuningdek, alohida fuqarolar o'rtasida yuzaga keladigan tegishli va bog'liq bo'lmagan shaxsiy nomulkiy munosabatlarni birlashtirgan huquq sohasi.

Fuqarolik huquqi fuqarolik huquqi sub'ektlari, ya'ni jismoniy, yuridik shaxslar va davlat o'rtasidagi ijtimoiy munosabatlarni tartibga solishga qaratilgan. U tartibga soladigan munosabatlar asosan ikki turga bo'linadi: mulkiy - mulkiy (mulk, javobgarlik, meros, korporativ) va nomulkiy (yoki shaxsiy nomulkiy munosabatlar) bilan bog'liq yuzaga keladigan munosabatlar - joy tanlash huquqi kabi. yashash va yashash huquqi, murojaat qilingan.

Bugun jamiyatimizda fuqarolik huquqi alohida o'rin tutadi. Bu do'konda xarid qilishmi yoki taksiga buyurtma berishmi, salonda xizmat ko'rsatishmi - bularning barchasi kundalik hayotdagi fuqarolik munosabatlari misollarining kichik bir qismidir. Biz doimiy ravishda do'konda, salonda va hatto ko'chada fuqarolik

munosabatlari misollariga duch kelamiz, kimdir kitob yozadi va albatta mualliflik huquqi bilan o'zaro aloqada bo'ladi, kimdir uy oladi - fuqarolik qonunchiligi bilan doimiy o'zaro aloqa mavjud. Huquqiy terminologiya tilida gapiradigan bo'lsak, fuqarolik nizolari - bu fuqarolik-huquqiy munosabatlar bilan bevosita bog'liq bo'lgan yuridik va (yoki) jismoniy shaxslar o'rtasidagi, ya'ni eng oddiy hayotiy vaziyatlarda yuzaga keladigan nizolar / kelishmovchiliklar.

O'zbekistonda fuqarolik huquqi xususiy mulk daxlsizligi, shartnoma erkinligi va boshqa birdek muhim tamoyillarga asoslanadi. Biroq, bu sohada eng dolzarb masalalardan biri bu "adolat" masalasidir.

Shuni ta'kidlash kerakki, fuqarolik huquqida adolat muhim o'rin tutadi, bu uning eng muhim tamoyillaridan biridir. O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik kodeksiga ko'ra, fuqarolik qonunchiligi tartibga solinadigan munosabatlar ishtirokchilarining tengligi, mulkning daxlsizligi, har qanday shaxslarning shaxsiy ishlariga o'zboshimchalik bilan aralashishiga yo'l qo'yilmasligi, shuningdek, o'z huquqlarini to'sqinliksiz amalga oshirish zarurligiga asoslanadi. fuqarolik huquqlari va buzilgan huquqlarning tiklanishini ta'minlash, ularni sud orqali himoya qilish. Bundan kelib chiqadiki, ushbu moddaning kamida bitta bandi buzilganligi adolat tamoyilining buzilishidan dalolat beradi.

Yuqorida aytilganlarning barchasidan kelib chiqib, ishonch bilan aytishimiz mumkinki, Fuqarolik Kodeksi unda belgilangan normalar bilan fuqarolarga adolatni, tenglikni ta'minlaydi, shuningdek, jamiyatni ma'lum bir muvozanat, muvozanatda saqlaydi, chunki u noqonuniy xatti-harakatlar sodir etilishini qaytaradi.

Fuqarolik-huquqiy munosabatlar sohasidagi muammolarni yanada tahlil qilish va shakllantirish uchun biz fuqarolik nizolarini tavsiflovchi ba'zi xususiyatlarni qayd etamiz. Shunisi e'tiborga loyiqki, ular eng keng tarqalgan va tez-tez uchraydiganlar qatoriga kiradi. Buni esa fuqarolik huquqi bilan tartibga solinadigan munosabatlarning keng doiraga ega ekanligi bilan izohlash mumkin. Bunga iste'molchilar huquqlari va mualliflik huquqlarini himoya qilish, shaxsning nomi, sha'ni va qadr-qimmatini himoya qilish bo'yicha ishlar kiradi: masalan, fuqaro to'g'risidagi haqiqatga mos kelmaydigan ma'lumotlarni tarqatish. Shuningdek, ular oilaviy nizolar, uy-joy, mulk, sug'urta nizolari, meros va boshqalarni o'z ichiga oladi.

Oilaviy nizolar bo'yicha sud amaliyoti ajralish to'g'risidagi ishlarni ko'rib chiqadi, bolalar bilan bog'liq ajralish jarayonidagi turli masalalarni hal qiladi. Ushbu ro'yxatga qo'shimcha ravishda siz farzandlikka olish va ismni o'zgartirish, otanalik huquqidan mahrum qilish, otalik yoki onalikni belgilash va aliment to'lash,

birgalikda sotib olingan mulkni bo'lish va shunga o'xshash nizolar bilan bog'liq savollarni qo'shishingiz mumkin.

Uy-joy nizolariga uy-joy huquqi, umumiy mulkdan foydalanishga taalluqli nizolar kiradi. O'zbekistonda uy-joy bilan bog'liq nizolar eng keskin va keng tarqalgan masalalardan biri hisoblanadi. Bunday masalalarga ko'chmas mulk sotib olinganidan keyin huquqlarni ro'yxatdan o'tkazish, ko'chirish yoki uy-joy ulushini sotish to'g'risidagi masalalar kiradi. Umuman olganda, uy-joy mavzulari juda keng va munosabatlarning aksariyat qismiga ta'sir qiladi: mulk huquqi, kommunal xizmatlar uchun to'lov masalalari.

Umumiy nizoning yana bir misoli mulkiy nizodir. Oddiy qilib aytganda, bu nizo, mulkka egalik qilish va uni tasarruf etish huquqi bilan bog'liq munosabatlardan kelib chiqadigan tomonlar o'rtasidagi kelishmovchilik. Mulkiy nizolarning bir nechta turlari mavjud, lekin ko'pincha ular yuzaga keladi: mulkka zarar etkazilgan yoki buzilgan taqdirda, umumiy mulkdagi ulushni aniqlashda, ajralish to'g'risidagi ish bo'yicha er-xotinlar o'rtasida mulkni taqsimlashda.

Sug'urta nizolari ham turli vaziyatlarda yuzaga keladi. Ko'pincha amaliyotda sug'urta kompaniyalari sug'urta hodisasi yuz berganda, turli sabablar bilan asoslab, kompensatsiya to'lovlarini to'lashdan bosh tortadigan yoki voqeani sug'urta hodisasi deb tan olmagan holatlar mavjud. Bunday hollarda, agar harakatlarning noqonuniyligini va sug'urta kompaniyasining zarur dalillari yo'qligini isbotlash mumkin bo'lsa, sud sug'urtalangan shaxsni hamma narsani to'lashga majbur qilishi mumkin.

Shunday qilib, yuqorida aytilganlarning barchasiga asoslanib, biz zamonaviy fuqarolik huquqining quyidagi masalalar bilan chambarchas bog'liq bo'lgan asosiy muammolarini aniqlashimiz mumkin:

- fuqarolik huquqlarini amalga oshirish
- fuqarolik huquqlarini himoya qilish va ularni himoya qilishning turli usullaridan foydalanish
- kompensatsiya, jarimalar, turli to'lovlar
- merosga oid masalalar
- mualliflik huquqlari va ularni Internetda va turli platformalarda himoya qilish
- mulkka ta'sir qiluvchi masalalar (uni sotib olish va unga bo'lgan huquqni bekor qilish);

Shunday qilib, zamonaviy jamiyat beqaror va uning pozitsiyasi fuqarolar hayoti uchun javobgardir. Odamlar nizolardan qo'rqishadi, ular ulardan qochishga va hech qanday tarzda aralashmaslikka harakat qilishadi, ular qandaydir tarzda ular bilan kurashishga harakat qilishadi, turli yo'llarni izlaydilar, lekin bu bilan ular kelajakda halokatli bo'ladigan vaziyatni yanada og'irlashtiradi.

REFERENCES

1. <https://lex.uz/docs/-111189> [O'zbekiston Respublikasining Fuqarolik Kodeksi]
2. Xabibullaev D.Y. Fuqarolik protsessual huquqi (savollar va javoblar). O'quv qo'llanma. To'ldirilgan va qayta ishlangan nashr. -Toshkent, TDYU nashriyoti, 2018.
3. Xabibullaev D.Y. Fuqarolik protsessual huquqi (savollar va javoblar). O'quv qo'llanma. To'ldirilgan va qayta ishlangan nashr. -Toshkent, TDYU nashriyoti, 2018.